

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО ЗАСТРАХОВАНЕ И ФИНАНСИ

КАТЕДРА “ФИНАНСИ”

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд на тема

**ФИНАНСОВАТА И ИКОНОМИЧЕСКА КРИЗА И ВЛИЯНИЕТО ѝ
ВЪРХУ ЕКСПОРТНИЯ СЕКТОР НА ТУРЦИЯ
(FINANCIAL AND ECONOMIC CRISIS AND ITS IMPACT ON
TURKEY'S EXPORT SECTORS)**

за присъждане на образователната и научна степен “доктор”

област на висше образование: Социални, стопански и правни науки
професионално направление: Икономика
научна специалност: Финанси, застраховане и социално осигуряване

Докторант:
Ахмет Саръдоган

Научен ръководител
доц.д-р Яким Китанов

София, 2018

НАУЧНО ЖУРИ:

- 1. проф. д-р ик. н. Рангелова**
- 2. доц. д-р Григор Сарийски**
- 3. доц. д-р Емил Асенов**
- 4. доц. д-р Яким Китанов**
- 5. доц. д-р Виржиния Желязкова**

Дисертационният труд е обсъден на заседание на катедрения съвет на катедра “Финанси” 25 май 2018 г. с Протокол № 41 и е предложен на Света на докторската програма за защита на заседанието от 26 юни 2018 г.

Публичната защита на дисертационния труд ще се състои на 19.09.2018 г. от 14:00 ч. в залата на Академическия съвет на ВУЗФ на открито заседание на научното жури.

Материалите по защитата са на разположение в Библиотеката на ВУЗФ, гр.София.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Теза, цел и задачи на изследването

Тезата на изследването е, че турската икономика е обвързана с пазара на Европейския съюз и в частност на страните от еврозоната и затова се повлиява от развитието на този пазар. Затова се налага да се изработят специфични методи на интервенция, които да създадат предпоставки, така че да се минимизират негативните ефекти за турските производствен и логистичен сектори в случай на криза в ЕС.

Целта на дисертационния труд „Финансовата и икономическа криза и влиянието ѝ върху експортния сектор на Турция“ е да се разкрият причините, които доведоха до финансовата криза след 2008 г. в европейските страни и по-специално в страните от еврозоната, отличаващи се с най-висока степен на развитие и интеграция на икономическите и финансови показатели помежду си.

На тази база да се откроява **задачата** – да се очертаят специфичните за икономиката на Турция причини, довели да чувствително спадане на общоикономическите показатели и в крайна сметка до спад в икономическия растеж на страната.

Следващата важна **задача** в дисертационния труд е да се посочат детайлно **отраженията на кризата върху структуроопределящите отрасли в икономиката на Турция** и по-специално върху сектора на логистичните услуги, на който се дължи големият дял на създавания БВП и национален доход на страната.

2. Методи на изследване

В методологичен план разработката се основава на методи на изследване като анализ и синтез, абстракция и обобщение, индукция и дедукция, използвани са историческият, формално-логическият и сравнителният подходи. Сред основните инструменти, чрез които се решават изследователските задачи са:

- преглед и обобщение на литературни източници,
- обновяване и надграждане на вече направени проучвания,
- теоретичен анализ,
- събиране, систематизиране и обобщаване на статистически данни и тяхното графично, таблично и схематично представяне.

3. Съдържание на дисертационния труд

УВОД

ГЛАВА ПЪРВА. ФИНАНСОВАТА КРИЗА ОТ 2008

- 1.1. Причини за финансовата криза от 2008 г
  - 1.1.1. Проблеми, засягащи ипотечните заеми
    - 1.1.1.1. Измамите по ипотечните кредити
    - 1.1.1.2. Проблемни кредити и отслабване на стандартите за отпускане на заеми
    - 1.1.1.3. Липсата на прозрачност и отчетност
  - 1.1.2. Динамика на пазара на недвижими имоти
  - 1.1.3. Колебанията на пазара на недвижими имоти
  - 1.1.4. Агенциите за кредитен рейтинг
  - 1.1.5. Високи нива на ливъридж и неконтролирани стимули
  - 1.1.6. Сенчеста (паралелна) банкова система
  - 1.1.7. Дерегулация и лоша парична политика
  - 1.1.8. Други причини
- 1.2. резултати от кризата през 2008 г.

ГЛАВА ВТОРА. РЕЗУЛТАТИ ОТ КРИЗАТА ПРЕЗ 2008 Г. ВЪРХУ ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРАНИ

- 2.1. Развитие на процеса на европейската дългова криза
- 2.2. Причини за европейската дългова криза
  - 2.2.1. Проблеми на страните от PIGS
    - 2.2.1.1. Проблемите на Ирландия
    - 2.2.1.2. Проблемите на Гърция
    - 2.2.1.3. Проблемите на Португалия
    - 2.2.1.4. Проблемите на Испания
    - 2.2.1.5. Проблемите на Италия
  - 2.2.2. Проблемите в Еврозоната
- 2.3. Резултати от развитието на дълговата криза в Европа
  - 2.3.1. Отрицателни ефекти върху доверието на пазарите
  - 2.3.2. Отрицателни ефекти върху икономическия растеж
  - 2.3.3. Отрицателни ефекти върху трудовия пазар

ГЛАВА ТРЕТА. ОТРАЖЕНИЕ НА КРИЗАТА ВЪРХУ ТУРСКИЯ ЛОГИСТИЧЕН СЕКТОР

- 3.1. Определение за логистика
- 3.2. Историческо развитие на логистичната дейност
- 3.3. Развитие на логистиката след Втората световна война
  - 3.3.1. Глобализацията
  - 3.3.2. Увеличаването на съперничеството между компаниите
  - 3.3.3. Формирането на радикални промени в разбирането за запасите
  - 3.3.4. Революцията в компютърните и комуникационните технологии
  - 3.3.5. Зелена логистика и борба с логистиката
- 3.4. Процесът на развитие на кризата от 2008 г. върху промишлеността и нейните подсектори
  - 3.4.1. Процесът на развитие на кризата от 2008 г. върху индустрията
  - 3.4.2. Отражение на кризата от 2008 г. върху текстилната и шивашката промишленост
  - 3.4.3. Отражение на кризата от 2008 г. върху металургията
  - 3.4.4. Влиянието на кризата от 2008 г. върху електротехниката
  - 3.4.5. Отражението на кризата от 2008 г. върху машиностроенето

- 3.4.6. Влияние на кризата от 2008 г. автомобилна индустрия
- 3.5. Дискусия за последиците от глобалната криза в логистичния сектор
- 3.5.1. Сравнение между света и Турция
- 3.5.1.1. Външна търговия
- 3.5.1.2. Транспортни услуги
- 3.6. Сравнение – Европейски съюз - Турция
- 3.6.1. Външна търговия
- 3.6.2. Транспортни услуги

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ПРОЦЕСЪТ НА РАЗВИТИЕ НА КРИЗАТА ОТ 2008 ГОДИНА

В днешния свят, където глобализацията достига своя връх, световната икономика се разпространява бързо поради неблагоприятните ефекти от икономическата криза, зависимостта от финансовите и реалните сектори между страните. Интервенциите за смекчаване на отрицателните последици от кризите станаха наложителни за стабилността на световната икономика за всички развити и развиващи се страни, както и за неотдавнашната криза през 2008 г. и за европейската дългова криза. Поради тази причина ефективността на интервенциите за кризи е много важна от гледна точка на международната и националната икономическа стабилност.

Финансовата криза, възникнала в края на 2000-те години, обикновено се нарича глобална рецесия, глобална финансова криза, кредитна криза или криза от 2008 г. Според много икономисти и световни организации кризата от 2008 г. се смята за най-тежката глобална криза от Голямата депресия през 30-те години на миналия век. Тази криза засегна неблагоприятно финансовите и реалните сектори на всички развити и развиващи се страни. Производствените показатели в световната икономика се влошиха сериозно поради свиващата се световна търговия. Съотношението на държавния дълг към БВП достигна високи нива, особено поради големия обем спасителни пакети в развитите страни.

Икономическите кризи имат някои водещи показатели. Особено в страни с големи капиталови потоци, прекомерно увеличаващите се цени на акциите и цените на жилищата като цяло се разглеждат като пионерни показатели за кризи в тези страни. Един от най-очевидните показатели на кризата от 2008 г. е, че колебанията в цените на акциите и цените на жилищата са на много високо ниво.

Процесът на развитие на кризата от 2008 г. се появи за пръв път на пазара на ипотечни жилищни кредити. Нестабилността на американския пазар на ипотечно кредитиране през 2007 г. доведе до свиване на кредитите за първи път и това свиване на кредита се превърна в криза на ликвидността, причинявайки някои американски банки да попаднат в трудности, а други да фалират. На следващия етап кризата, инициирана от пазара на ипотечно кредитиране, се превръща в глобална криза, засягаща световните пазари с различни механизми за финансови трансфери.

Сред причините за кризата от 2008 г. се вдигат много фактори и в съвременните дебати често се подчертава, че тази криза е засегната от някои точки от минали кризи.

Когато процесът на развитие на кризата през 2008 г. се разглежда исторически, се разкрива, че някои регламенти на финансовите сектори от предишните периоди са подготвили основанията за престъпления и някои финансови нововъведения са задълбочили кризата през 2008 г. Ефектите от кризата през 2008 г. се усещаха в много области. Неуспехите на банките, особено във финансовия сектор, нарушиха стабилността на световната финансова система и в условията на намаляващо търсене световната търговия страда от голямо свиване.

Причините за кризата от 2008 г.

Според Тридико обясненията за причините за кризата от 2008 г. могат да бъдат разделени на три групи.

Според *първата група* причини икономическата нестабилност между 2008 г. и 2009 г. произтича от изобилието на пари до 2008-2009 г.

Във *втората група* причини се отнасят световните спестявания и според *третата група* - структурните проблеми във финансовата система. Признава се, че класификацията на Тридико не дава достатъчно обяснителни бележки, за причините за кризата от 2008 г. Поради тази причина трябва да се извърши подробен преглед, за да се разбере процесът на развитие на кризата от 2008 г., тъй като кризата от 2008 г. съдържа доста сложни структури.

Някои от причините за кризата от 2008 г. произтичат от смущения на някои финансови инструменти, базирани на ипотечни заеми. Процесът на възникване на тези неуспехи на финансовите инвестиционни инструменти започна с възникването на някои проблеми на пазара на жилищни и ипотечни кредити. Най-важният проблем, произтичащ от жилищния пазар, е прекомерното колебание в цените на жилищата. Повишаването на цените на жилищата през периода 2000-2006 г., а цените на жилищата, които достигнаха най-високата си стойност през 2006 г., бързо се понижиха от този връх, доведоха до изостряне на дисбалансите във финансовия и реалния сектор. Едно от най-сериозните смущения на пазара на ипотечно кредитиране е изплащането на вноски за заем на потребители на поднормени ипотeki, закъснения и факта, че повечето потребители не са в състояние да платят тези вноски.

При идването на проблемите на този пазар; колебанията, произтичащи от естественото функциониране на пазарите, неконтролираните насоки в системата за стимулиране и нередовните структури в надзорните и регулаторни дейности играят важна роля. В тази рубрика, по принцип, поради кризисни причини; проблеми, свързани с ипотечните кредити, прекомерни колебания на жилищния пазар, дефекти в регулаторните и надзорни дейности и проблеми, свързани с финансовите инвестиционни инструменти.

Вълната от колебания в пазара на жилищата

Внезапните колебания в цените на жилищата се очертават като важен фактор за развитието и въздействието на кризата през 2008 г. чрез различни механизми. Колебанията в цените на жилищата имат голямо влияние върху стойността на ипотечните кредити. Намаляването на цените на жилищата, особено по време на кризата през 2008 г., доведе до спад в стойностите на ипотечните кредити. Това доведе

до рязко намаляване както на стойността на ипотечните кредити, така и на стойността на финансовите продукти, свързани с тези заеми.

Острите колебания в цените на жилищата са: поради непостоянните промени в лихвените проценти и нестабилността, причинени от отслабването на кредитните стандарти. Прекаленото покачване на цените на жилищата се счита за един от най-важните пионерски показатели за кризата от 2008 г. Това е така, защото покачването на цените на жилищата насърчи използването на прекомерни кредити и използването на рискови финансови продукти, основани на ипотечни заеми. Това развитие доведе до увеличаване на финансовата уязвимост и финансовата нестабилност беше предизвикана от крайния спад в цените на жилищата.

Някои фактори са в челните редици на покачването на цените на жилищата в периода преди кризата до 2006 г. Робърт Шилер казва, че причините за жилищата в общността са сред най-важните от тези фактори.

Фактори, които увеличават цените на жилищата

През периода 2001-2003 г. средните национални цени на жилищата в САЩ варираха между 2,9 и 3,1 пъти средния доход на домакинствата. Този процент през 2004 г. достигна 4 пика, а през 2006 г. се повишава на 4,6 пика, като по този начин достига връхната точка. Насърчени от нарастването на цените на жилищата през периода 2000-2006 г., домакинствата преминаха към втора ипотечна сделка, като и разходите на потребление, и увеличаването на цената на домовете им за плащания по дълга, привлече ниските лихвени проценти през този период.

Агенции за кредитен рейтинг

Агенциите за кредитен рейтинг се очертаха като важен фактор за развитието на кризата от 2008 г. и често са били обект на оперативен дебат по текущите разисквания.

В периода преди кризата Агенциите за кредитен рейтинг не носят правна отговорност за присъдените от тях кредитни рейтинги. Много дела са подадени срещу участниците на пазара на ипотечно кредитиране в САЩ и финансови инструменти, базирани на тези заеми вследствие на кризата. Агенциите за кредитен рейтинг твърдят, че оценките за това, което се случва, са само институционални. По тази причина инвеститорите подчертаха, че не носят отговорност за съответствието им с тези оценки.

Според доклада на МВФ за глобалната финансова стабилност за 2007 г. обемът на деривативните продукти на финансовите активи е бил 3,7 пъти по-голям от световния БВП в края на 2005 г. Високо класифицираните Агенции за кредитен рейтинг са насърчавани да инвестират в тези сложни продукти в резултат на финансовите иновации. Висок кредитен рейтинг на тези инструменти; като например малки банки, пенсионни фондове, застрахователни компании, хедж фондове, други видове фондове и средства на физически лица.

Агенциите за кредитен рейтинг не успяха да преценят правилно потенциалните рискове от подпразговите заеми. Тъй като кредитните рейтинги на агенциите за кредитен рейтинг са сериозно оспорени през периода 2007-2009 г. От юни 2007 г. кредитните рейтинги за структурирани финансови продукти се влошиха бързо. С това влошаване

агенциите за кредитен рейтинг бяха изложени на редица критики, че са използвали неадекватни модели за статистически оценки.

Сенчеста (паралелна) банкова система

Сенчестата банкова система се очерта като фактор, оказващ значително въздействие върху процеса на развитие на кризата от 2008 г. По-конкретно, сенчестата банкова система се превърна във важен механизъм за прехвърляне на кредитните загуби в рамките на прага на финансовата система.

Банковата система в сянка осигурява източник на финансиране за заемодателите чрез превръщането на дългосрочните активи в ликвидни с краткосрочни дългове. Матуритетната и кредитна трансформация, реализирана от банковата система в сянка, допринесе значително за увеличаването на стойността на цените на жилищата и търговските имоти преди кризата от 2008 г.

Кредитни брокерски дейности в сянката банкова система; ликвидни и кредитни гаранции, без пряк и открит достъп до обществени ресурси. Сянка банките са допринесли за кредитния бум в началото на 2000-те години и са претърпели общо срив с появата на основни недостатъци по време на процеса на развитие на кризата от 2008 г. Сянките, които са прекалено рискови и съдържат много вредни активи поради неконтролируемост и високи коефициенти на ливъридж, попадат в трудна ситуация поради обръщане на конюнктурата и са изиграли важна роля в задълбочаването на кризата.

Други причини за икономическата криза

Други фактори, които влияят върху процеса на развитие и задълбочаването на кризата през 2008 г. са:

- свиване на дела в информационната икономика,
- разхищаване на системата за управление,
- увеличаване на икономическото неравенство,
- ускоряване на процеса на глобализация,
- нарастването на глобалните дисбаланси,
- ускоряване на движението на капитала в световен мащаб.

Според Pagano и Rossi, някои от причините за кризата от 2008 г. произтичат от факта, че информационната икономика се превърна в затворен свят на глобални монополи и свръхинституционализация.

С други думи, отслабването на механизма за споделяне в информационната икономика доведе до проблеми, произтичащи от липсата на информация. От 2008 г. насам кризата има глобално измерение, което е прието от много икономисти като криза на глобализацията.

Влияния от кризата през 2008 г.

Кризата от 2008 г. пряко и косвено засегна всички икономически единици с различни механизми. Според Грийнспан, кризата в САЩ е лесно причинена от загубата на капиталови ресурси в реалния и финансовия сектор. Сливът на финансовия сектор доведе до свиване на кредитните ресурси на реалния сектор, както и на пазара на потребителски

кредити. Реалният сектор, който страдаше от свиване на търсенето на кредити и за производство, навлиза в криза.

Кризата през 2008 г. предизвика глобалната икономика да се свие с различни механизми за прехвърляне. За първи път притежателите на ценни книжа в САЩ бяха изложени на кризата през финансовите канали през 2008 г. Разпадането на американската финансова система също оказва силно влияние върху реалната икономика на други развити и развиващи се страни. Увереността в управлението на финансовия риск е намалена от кризата на субсидирания ипотечен пазар в САЩ. След фалита на Lehman Brothers глобалното рецесионно очакване се е увеличило, а кредитните портфейли на банките се влошиха допълнително.

Влошаването на икономическите условия доведе до фалита на много компании във финансовия и реалния сектор в САЩ през 2008-2009 г. Таблицата по-долу показва характеристиките на най-големите фалиращи компании, принадлежащи на финансовия сектор и реалния сектор, както и датите на фалита.

Таблица 1. Фирми, които са в фалирали в САЩ през 2008 - 2009 г.

Компания	Дата на фалиране	Общо активи преди несъстоятелност	Описание на компанията
IndyMac Bancorp	07/31/2008	\$32,734,000,000	Банка Холдинг АД
Lehman Brothers Holdings, Inc.	09/15/2008	\$691,063,000,000	Инвестиционна банка
Washington Mutual	09/26/2008	\$327,913,000,000	Холдинг за инвестиции и кредити АД
Lyondell Chemical	01/06/2009	\$27,392,000,000	Химически производител
General Growth Properties	04/16/2009	\$29,557,000,000	Инвестиционна компания за недвижими имоти
Chrysler	04/30/2009	\$39,300,000,000	Автомобилни производители
Thornburg Mortgage	05/01/2009	\$36,521,000,000	Ипотечно жилищно кредитиране
General Motors	06/01/2009	\$82,290,000,000	Автомобилни производители
CIT Group	11/01/2009	\$71,000,000,000	Банка Холдинг АД
MF Global	11/08/2011	\$41,000,000,000	Агент на финансови деривати

От горната таблица е видно, че през периода 2008-2009 г. финансовите и реалните компании, които имат огромен капитал поради кризата, са фалирали. Банковата вълна, започнала във финансовия сектор през 2008 г., нарасна постепенно с фалита на компании от реалния сектор.

Процес на развитие на кризата в Европа

Отрицателните последици от кризата от 2008 г. и неефективността на кризата с дълга в еврозоната бяха причинени от отрицателните процеси, които доведоха до влошаване на пазарните очаквания за конвертируемостта на държавния дълг и задълбочаването на кризата с дълга в еврозоната. Публичните разходи, които се увеличиха по-специално поради кризата от 2008 г. и бързо намаляващите публични приходи, доведоха до все по-крехка структура на публичните активи в страните от еврозоната.

Членове на страните от групата ПИИГС (Португалия, Италия, Ирландия, Гърция, Испания), които имат най-сериозни проблеми по отношение на публичните финанси в еврозоната, са най-забележителните държави в процеса на развитие на кризата с дълга. Липсата на смъртни случаи в района на възстановяване на достатъчно спасителни операции за страните от ПИИГС в еврозоната предизвика отрицателни пазарни очаквания и по-специално доведе агенциите за кредитен рейтинг до понижаване на кредитните им рейтинги. Това също доведе до разпространение на риска от конвертируемост на държавния дълг от проблематичните страни към други страни.

Увеличаването на неспособността на публичните дългове оказва натиск върху механизмите за вземане на решения на правителствата. По този начин затруднените държави трябваше да приемат програми за фискално затягане, които международните институции са предвидили за финансовата си подкрепа. Увеличаването на данъчните ставки, намаляването на минималните заплати, съкращаването на пенсиите и намаляването на разходите за социална сигурност допълнително намалиха благосъстоянието на населението. Социален протест и насилствен протест срещу понижаването на благосъстоянието. Негативните очаквания в икономиката и атмосферата на социални катаклизми, довели до прекомерна загуба на доверие, доведоха до значително влошаване на показателите за икономическо представяне.

Проблемите на Ирландия

Икономическото положение на Ирландия през 2007 г. се счита за надеждно от много инвеститори и икономисти. Ирландия е достигнала ниво над средното за Европейския съюз по отношение на показателите за икономическо представяне през периода 2000-2007 г. Ирландия обаче е постигнала доста по-ниска от средната за ЕС стойност след кризата от 2008 г. и по този начин Ирландия има икономическа крехка структура. Айкут Кибритчиоглу свързва кризата в Ирландия с предишните слаби практики на паричната политика и с повишените цени на жилищата.

Проблемите на Гърция

Високото равнище на публичния дълг в Гърция като процент от БВП към края на 2009 г. отрицателно повлия на очакванията за преобръщане на дълга на инвеститорите. Това доведе до криза на доверието, което доведе до повишаване на дългосрочните лихвени проценти по държавните облигации и суаповете за кредитно неизпълнение (CDS) в сравнение с други държави от еврозоната, особено Германия.

Проблемите на Португалия

Според данните на Евростат съотношението между бюджетните дефицити и БВП е било -3,1% през 2007 г., а 68% от общия държавен дълг към БВП е 68% през 2007 г.

поради въздействието на кризата през 2008 г. в Португалия, докато съотношението между бюджетните дефицити и БВП - 10% съотношението на дълга към БВП е 83%. В Португалия свиването на БВП през 2009 г. беше много по-плавно, отколкото в други държави от еврозоната. Португалското свиване на БВП през 2009 г. е само -2,91% в сравнение с данните за световните банки. Същевременно показатели като държавен дълг и бюджетен дефицит са по-добри от тези в други периферни държави. Приемането на Португалия като страна, по-близка до кризата на дълга, се дължи на съществуването на някои структурни проблеми. В този контекст икономическото представяне на Португалия не прилича точно на представянето на други периферни страни в периоди на възход и надолу и те представляват различни ситуации.

Проблеми на Испания

Увеличаването на отрицателните очаквания за конвертируемостта на държавния дълг в Испания с кризата от 2008 г. е предизвикано от крайния спад в цените на жилищата, който доведе до срив във финансовия и реалния сектор. По тази причина процесите на дълговата криза в Испания и Ирландия са много сходни в това отношение.

Испания се радваше на високи темпове на растеж на БВП през периода 2001-2007 г. като Ирландия и Гърция. Въпреки това постиженията на Испания в ръста на БВП също отбелязаха рязък спад след отрицателните последици от кризата през 2008 г., както и в Ирландия и Гърция.

Проблеми, свързани с Еврозоната

Еврозоната има някои недостатъци, както и някои предимства за държавите-членки и особено за страните от ПИИГС. През периода 2000-2007 г., особено в страните от ПИИГС, заемането на почти същите ниски лихвени проценти в страни като Германия и Франция в сигурна пазарна среда осигури голямо предимство за публичните финанси. Страните от ПИИГС обаче инвестират в евтини фондове, които използват тази благоприятна пазарна среда, а не в области, които ще укрепят икономическото развитие, но в по-малко печеливши райони.

Неблагоприятните последици от кризата през 2008 г. премахнаха тази сигурна пазарна среда, а дългосрочните лихвени проценти на държавните облигации, особено в страните от ПИИГС, започнаха да показват тенденция към повишаване.

Отрицателни въздействия върху пазарите на труда

Пазарът на труда в еврозоната е подложен на тежък колапс, започвайки с кризата от 2008 г. и продължавайки с кризата с дълга в еврозоната. Неблагоприятните последици от кризата през 2008 г. върху затягането на световната търговия доведоха до свиване на пазара на труда и увеличаване на равнището на безработица в почти целия свят. След кризата от 2008 г. пазарът на труда започна да се подобрява в световен мащаб, което се влошава, особено в страните от ПИИГС, дължащо се на дълговата криза в еврозоната.

Големият брой операции за спасяване на финансови и реални сектори, които са били подведени от обществеността, за да се преодолеят неблагоприятните последици от кризата през 2008 г., доведе до прекомерно увеличение на нивата на държавния дълг.

Прекалените нива на дълга доведоха до силна нестабилност в някои европейски страни, особено тези, които са структурно проблематични. Ниското ниво на растеж се явява най-важният структурен проблем, който причинява фалит на държавния дълг. Фактът, че страни като Гърция и Испания трябва да се справят с проблема с невъзможността за публични дългове и рязко по-ниската производителност на безработицата и растежа, са причинили проблема с невъзможността на публичните дългове да се разпространят бързо в други страни.

Агресивните мерки за спестяване, прилагани в затруднените държави, за да се предотврати разпространението на европейската дългова криза, не дават желаните резултати. Равнищата на безработицата, особено в Гърция и Испания, са достигнали исторически високи нива. По тази причина продължава несигурността по отношение на европейската дългова криза.

Неблагоприятните последици от процеса на развитие на кризата през 2008 г. доведоха до силно свиване на показателите за производителността на турската производствена промишленост и подсекторите с различни канали за механизми за предаване. По-специално, свиването на глобалното търсене се очертава като водещ механизъм за предаване.

ЕФЕКТИТЕ НА КРИЗАТА ОТ 2008 Г. В СЕКТОРА НА ТУРСКА ЛОГИСТИКА

ЛОГИСТИЧЕН СЕКТОР

Логистиката произлиза от латинската дума "логика", която е комбинация от логика и статистика. Отгук можем да наречем логистиката "статистическа логика".

Определение за логистика

В общия смисъл логистичната концепция трябва да се взема от мястото, където продуктът се произвежда и съхранява в склада, да бъде складиран, да доставя продукта на желаните места и желаната форма и да изпълнява всички тези работи по планиран, ефикасен и бърз начин. С други думи, това е донякъде усъвършенстван израз на понятието транспорт в миналото. Най-приетото определение за логистика днес е Съветът за управление на логистиката(The Council of Logistics Management-CLM), новото име е направено от Специалисти по управление на веригата за доставки(Supply Chain Management Professionals-CSCMP). Според тази дефиниция на логистиката; планирането, осъществяването и контрола на движението и съхранението на стоките, услугите и информационните потоци във веригата за доставки от точката, където продуктите се произвеждат или доставят до точката на потребление, където те се използват по ефективен и ефикасен начин, за да отговорят на нуждите на клиентите.

За да се разбере определението за логистика, трябва да бъдат разгледани седем аспекта на логистиката. Това са:

- Правилният продукт
- Правилното количество
- Правилни условия
- Правилното място
- Точното време

- Правилният потребител
- Правилната цена

Оттук можем да кажем, че логистиката, с правилното количество в подходящите условия в точното време и с правилната цена, доставя продукта на подходящия потребител. Продуктът може да бъде суровина, полуготов продукт или краен продукт. Точното време за логистика е най-бързо. Що се отнася до рентабилността на всички търговски предприятия, се оказва, че друга важна точка е доставката на стоките на купувача при най-ниски разходи.

Историческо развитие на логистиката

Въпреки че първото използване на логистичната дума е военно, логистичните дейности в историческия процес започват с подготовката и съхранението на храната от първия човек, след като е бил консумиран. Логистиката беше използвана във всички следващи военни процеси, вариращи от съхранението на военни подземни боеприпаси до планирането на армейска трапезария, а логистичната дефиниция беше направена за първи път във военното поле.

В литературата логистиката се определя като проектиране и внедряване на всички елементи за подпомагане на оперативната способност на военна единица, осигуряване на съответното оборудване и доставки и гарантиране на войната и мирната активност. След Втората световна война, когато светът премина от военната икономика към търговската икономика, логистичните дейности се промениха и се интегрираха в търговски дейности и бяха актуализирани до момента.

Когато разглеждаме историческото развитие на логистиката, логистиката еволюира, оформя и обхваща всички научни области паралелно с човечеството.

Глобализацията

Като оставим настрана социално-културните влияния, много компании само гледат на бизнеса от международна гледна точка. В днешния свят, където конкуренцията е глобална, отварянето на различни пазари, обменът на продукти или услуги украсява мечтите на всички компании. В този контекст единственият начин за бързо и надеждно достигане до трансграничните държави и за осъществяване на търговски отношения е чрез работа с добър доставчик на логистични ресурси или чрез създаване на солидна логистична мрежа в самата компания.

Повишаване на конкуренцията между фирмите

Увеличаването на конкуренцията между фирмите доведе до необходимостта от предлагане на продукти или услуги на върха на пазара. В резултат на това фирмите използват аутсорсинг вместо да създават ресурси за логистика, а също така инвестират в разработването на съществуващи продукти или в създаването на нови продукти.

В допълнение към това, разходите за транспорта, който е важен логистичен подпроцес, заемат значителен дял в общите разходи, а в някои сектори (минно дело, основна химия, желязна стомана, цимент и т.н.)

Друг проблем е желанието да се посрещнат очакванията на клиентите незабавно. Желанието на клиентите да отговорят на техните искания, без да губят време и без да

чакат, е резултат от желанието да се създаде конкурентно предимство в същото време. В резултат на това се увеличават разпределителните мрежи и складовете.

Революция в компютърните и комуникационните технологии

В проучванията, свързани с логистиката, са необходими много подробности и информация, както е посочено по-долу:

- Къде се намират клиентите,
- Размер на поръчката,
- Центрове, където продуктът се произвежда, съхранява и разпространява,
- Разходи за достъп на клиента от склада и фабриката,
- Когато се намират доставчиците,
- Текущо ниво на инвентаризация в складов и дистрибуционен център,
- Познаване на състоянието на продукта и суровината в процеса,

Не е възможно ръчно да се анализира горепосочената информация, затова се използват нови технологии и компютърни програми.

Кризисният период след 2008 г. е свиващ ефект върху показателите за икономическо представяне на турската производствена индустрия, особено през 2009 г. Отрицателните пазарни очаквания и съкращаването на световното търсене за процеса на развитие на кризата през 2008 г., който все повече се засилва поради глобалната комерсиализация, се превърна в един от най-важните фактори, предизвикващи свиването на нивата на използване на капацитета на преработващата промишленост и подсектори през периода 2008-2009. Те се насочиха към намаляване на степента на използване на капацитета като средство за отстраняване, за да се намалят разходите на предприятията, особено за производството на преработващата промишленост, и да се избегнат евентуални щети при условие, че все повече се влошават отрицателните пазарни очаквания.

През периода 2009-2011 г., се наблюдава значително възстановяване на износа и вноса на преработващата промишленост. Въпреки това през този период износет се увеличи с 32,1%, а вносът с 66,44%, така че дисбалансът между износа и вноса се увеличи значително. В периода 2009-2011 г. поради нарастването на вноса и износа в повече страни се наблюдава сериозен дисбаланс по отношение на външната търговия в преработващата промишленост и вноса на износ. В периода 2009-2011 г. дефицитът по външнотърговския бранш на преработващата промишленост се е увеличил с 284,35% и е нараснал от 10,8 милиарда евро през 2009 г. до 41,51 милиарда евро, а равнището на покритие на вноса на износа, което през 2009 г. бе 0,86 през 2011 г. се понижи на 0.69.

Поради отстраняване на появата на по-евтини търговски квоти за труд, прилагани към Китай от ЕС и САЩ са ерозирани конкурентоспособността на Турция. Адекватната иновация и липсата на инвестиции в научноизследователска и развойна дейност също затрудняват значително отстраняването на тази проблемна ситуация.

Индикаторите за производителността на подсекторите на текстилната промишленост и облеклото бяха преизчислени със същата стойност за изразяване на два подсектора. С други думи, бяха изчислени средните стойности на показателите за производителността на производството на текстилната промишленост и облеклото (коефициент на използване на капацитета, производствен индекс, индекс на заетостта) за същия период и бяха изчислени формите, отразяващи тези стойности.

Отражение на кризата от 2008 г. върху металургията

Основната металургична промишленост, както и в Турция също е важен сектор в света от гледна точка на икономическото развитие. Турската майсторска мебелна индустрия е на десето място сред 66-те производители на стомана в света и е на второ място след Германия сред производителите на стомана в Европа.

В икономическото развитие на страните основната металургична промишленост оказва влияние на важното ниво;

- динамична структура на секторното технологично развитие
- непрекъснато увеличаване на дяла в световната търговия
- имащ висок потенциал за заетост

Фактори като доходите играят важна роля в други производства в Динамиката на развитието на индустриалните подсектори. Обратната връзка на основната металургична промишленост с останалите подсектори е доста висока.

Основната металургична промишленост в Турция е увеличаване на производствения капацитет, потенциал за износ и движеща сила на развитието на преработващата промишленост, който осигурява входове към други сектори и носи характеристиката на локомотив. Според данните на Статистически институт на Турция за външната търговия, Основната металургична промишленост е източник на 20,30% от износа на преработващата промишленост с 22,743 милиарда евро през 2012 г. и се появява като подсектор, който заема първо място в износа на преработващата промишленост.

Отражението на кризата от 2008 г. върху машиностроенето

Машинната промишленост се очертава като един от най-основните сектори, които произвеждат инвестиционни стоки сред подсекторите на преработващата промишленост и играе динамична роля в развитието на преработващата промишленост.

Производителите от Машинната промишленост в Турция, правят средно-ниско ниво на производство и се конкурират с Китай и Индия. Подкрепата за прехода към производството на среднотехнологични продукти, както следва да бъде в другите подсектори на преработващата промишленост в турската машиностроителна промишленост, е от голямо значение за повишаване на конкурентоспособността на световния пазар на по-високо ниво. Тъй като става все по-трудно да се конкурира с Китай и Индия в производството на съществуващи ниско- и средно-ниски технологични машини.

Производителите в машинната промишленост в Турция като цяло се състои от микро размер фирми, и следователно се стига до недостиг на разходите в броя на фирмите, които извършват иновации и научноизследователска и развойна дейност. Тази проблемна структура затруднява производството на среднотехнологични продукти и по този начин конкурентоспособността на турската машиностроителна индустрия срещу Китай и Индия става все по-крехка.

Анализ на глобалната криза през 2008 г. в областта на логистиката Сравнение между Турция и света

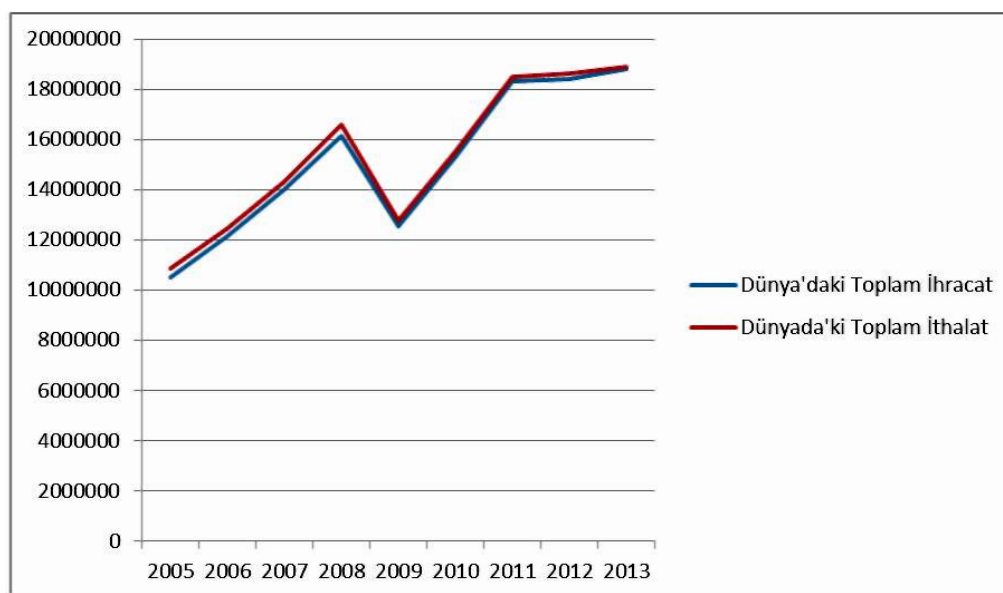
Икономическата криза имаше важни последици за целия свят. Обемът на търговията се свива и световната икономика се е свила в цял свят. Въпреки че кризата избухна през 2007 г., световните последици бяха сериозно засегнати през 2008 г. и 2009 г.

Външна търговия

Световният обем на износа от 16,159,000 милиона долара през 2008 г. е намалял с 22% през 2009 г. до 12,554,000 милиона долара. Когато обаче разглеждаме вноса, възможно е да се говори за разбивка по почти същия начин. През 2008 г. обемът на световния внос от 16,572,000 милиона долара е намалял с 30% до 12,781,000 милиона долара през 2009 г.

Както може да се види от графиката, има разчупвания в двете суми на вноса и износа в света между 2008 – 2009 г.

Графика1. Внос и износ по години в света (милиони долари)

/синя линия/ - Общия износ в света

/червена линия/ - Общия внос в света

Турската икономика също е била много засегната от световната икономическа криза през 2008 г., както всички други страни в света. Както може да се види в горната таблица, данните за вноса и износа, които започнаха да падат през 2008 г., намаляха значително през 2009 г. и започнаха да се покачват отново след втората половина на 2009 г. Обемът на износа от 132,027 млн. Долара през 2008 г. е намалял с 22,6% през 2009 г. до 102,143 млн. Долара. С поглед към данните за вноса, който 201.964 милиона долара през 2008 г. общият внос в Турция са намалели с 30,2% до 2009 г. и е 140.928 млн долара.

Транспортни услуги

По време на кризата, въпреки спада в обема на търговията както в национален, така и в международен план, рецесията на пазарите предизвика спад, свиване на икономиките, отслабване на движенията в търговските стоки, по-малко внос и износ, намаляване на

логистичните дейности и свиване на пазарите на логистичните компании в сектора на услугите.

Сравнение на Европейския съюз и Турция

Задълбочаването на финансовата криза в страните на Европейския съюз в края на 2007 г. е довело до забавяне на износа за ЕС, който е един от най-големият пазар за износ на Турция.

Външна търговия

Кризата, която избухна в САЩ през 2007 г., скоростно превзе целия свят и за кратко време кризата бързо се глобализира. Ефектите от кризата се усещаха най-много в държавите-членки на ЕС след САЩ. Както може да се види в таблица 12, обемът на износа на ЕС през 2009 г. е бил 5 954 870 млн. Долара, което е спад от 23% през 2009 г. и достига 4 613 535 млн. долара.

Таблица 2. Общо търговията с години в ЕС и Турция (милиона долара)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Общизнос в ЕС	4082705	4606065	5366010	5954870	4613535	5183905	6092335	5813095	6076450
Темп на промяна		% 13	% 16	% 11	-% 23	% 12	% 18	-% 5	% 5
Общ износ в Турция	73476	85535	107272	132027	102143	113883	134907	152462	151787
Темп на промяна		% 16	% 25	% 23	-% 23	% 11	% 18	% 13	- % 0,4
Общ внос в ЕС	4249660	4870290	5655160	6358375	4809190	5421065	6334630	5961495	6004045
Темп на промяна		% 15	% 16	% 12	-% 24	% 13	% 17	- % 6	% 0,7
Общ внос в Турция	116774	139576	170063	201964	140928	185544	240842	236545	251650
Темп на промяна		% 20	% 22	% 19	-% 30	% 32	% 30	-% 2	% 6

Източник: <http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDBViewData.aspx?Language=E>

Въпреки че това равнище се е увеличило с 12% през 2010 г. до 5,183,905 млн. Долара, обемът на износа от периода преди кризата може да бъде достигнат едва през 2011 г. Когато разглеждаме съотношението на вноса в ЕС, обемът на вноса, който е бил 6 358 375 млн. Долара през 2008 г., спадна до 4 809 190 000 долара през 2009 г. и се повиши до нивото отпреди кризата през 2011 г., тъй като беше в същия износ.

Ако сравним Турция и страните от ЕС, в разчупването по отношение на износа е със същата скорост през 2009 г. (23%), което виждаме. В този случай може да се каже, че Турция и страните от ЕС са били засегнати от кризата на същото ниво по отношение на износа и обема на износа, договорени със същата скорост. Когато погледнем към обема на износа на процеса на възстановяване в Турция тя също бе да достигне нивата от преди кризата през 2011 г., като страните от ЕС. Когато погледнем по отношение на

вноса в Турция, ние виждаме, че през 2009 г. вносът към страните от ЕС са спаднали повече от 7%, но с базовия ефект виждаме, че през 2010 г. кризата почти достигна до предходния период.

Бяхме споменали, че през 2008 година вносът на транспортната услуга в Турция е общо 8,070 милиона долара, а през 2009 година пада на 6,449 милиона долара, и понеже износът на транспортната услуга, който през 2008 година е общо 8,070 милиона долара, през 2009 година остава на същото равнище и дори да е в малко количество е увеличено и е достигнало до 8,264 милиона долара. Когато сравняваме страните в ЕС, виждаме, че като износ на транспортни услуги Турция изобщо не е повлияна от кризата, обаче споменатия член като внос на транспортни услуги е засегнат почти със същия процент както другите държави (Държави на ЕС 22%, Турция 20%).

Влияние от икономическата криза през 2008 г.

Въздействието на процеса на развитие на кризи през 2008 г. върху турската производствена промишленост и подсектори

Процесът на развитие на кризата през 2008 г. засегна няколко показателя за икономическите показатели на турската производствена индустрия и подсекторите и някои механизми за прехвърляне (изостряне на отрицателните очаквания, свиване на световното търсене и т.н.) ограничиха канала. Въздействието на кризисния период от 2008 г. върху турската производствена промишленост и подсектори ще бъде разгледано по отношение на коефициента на използване на капацитета (КИК), индекса на производството, индекса на заетостта и показателите за външна търговия. В същото време, настоящата структура на преработващата промишленост и подсекторите ще бъде представена накратко в подзаглавията, в които се разглеждат ефектите от процеса на развитие на кризата от 2008 г. В този раздел са избрани; Текстилната и шивашката промишленост, основната металургична промишленост, електротехниката и машиностроенето, индустрията на машиностроенето и автомобилната индустрия, подсекторите на преработващата промишленост.

Влияния от процеса на разработване на кризи през 2008 г. върху производствената индустрия

Производствената производителност в производството на турски производители, общите показатели за икономическа ефективност (темп на растеж на БВП, процент на заетост и т.н.) имат потенциал на значително ниво по отношение на стабилността и развитието. Свиването на производителността в производството на турската промишленост обикновено води до нестабилност на общите показатели за икономическа ефективност в първия етап и до последващ спад. Стабилната експанзия, която се наблюдава при производителността в производството на турската промишленост, гарантира, че общите показатели за икономическо представяне се развиват в положителна посока.

Особено турската производствена индустрия е източник на значително ниво по отношение на производителността, заетостта и експортните постижения, с други думи, заетостта, която изнася значителна част от Турция, е източник на Производствена

производителност на производството. Според данните за износа на Статистическия институт в Турция, през 2012 г. производството на преработващата промишленост представлява 93% от общия износ с около 111 милиарда евро. Според данните на Статистическия институт в Турция за работната сила през 2012 г. преработващата промишленост заема пряко 17.8% от общата заетост, с 4 милиона 420 хиляди души. В същото време производството в преработващата промишленост е важен източник на потенциал за производство и заетост, пряко и непряко чрез получаването и развиването на много отрасли. Производството на преработващата промишленост в Турция показва разнообразие на значително ниво. В таблицата по-долу са показани подсекторите, на които е предоставено това производствено разнообразие.

Таблица 3. Подсектори за преработващата промишленост

<ul style="list-style-type: none"> • Производство на хранителни продукти • Производство на напитки • Производство на тютюневи изделия • Производство на текстилни изделия • Производство на облекло • Производство на кожа и свързани с нея продукти • Производство от дърво, дървени изделия и корк • Производство на хартия, хартиени продукти • Печат и дублиране на записани носители (печатане и публикуване) • Производство на кокс и рафинирани петролни продукти • Производство на химически и химични продукти • Производство на основни фармацевтични продукти 	<ul style="list-style-type: none"> • Производство на изделия от каучук и пластмаси • Производство на неметални минерални продукти • Неблагородни метали • Производство на метални изделия • Производство на електрически и оптически изделия за компютри • Производство на електрическо оборудване • Производство на машини и екипировки неклассифицирани другаде • Производство на сухопътни моторни превозни средства • Производство на други транспортни средства • Производство на мебели • Други производства • Инсталиране и ремонт на машини и оборудване
--	--

От таблицата по-горе може да се види, че турската производствена индустрия показва структура, в която работят много подсектори. Въпреки че съществуват различни различия в производствените процеси между подсекторите на турската производствена индустрия, съществува значителна зависимост от процесите на развитие. Развитието на една индустрия е силно зависимо от стабилността на процеса на развитие на друга.

В почти всички турски производствени подсектори липсата на разходи за иновации и научноизследователска и развойна дейност на адекватно равнище увеличава външната зависимост в производствения процес, което води до големи загуби, особено в периоди на криза, което прави невъзможно поддържането на стабилно развитие. В същото време, тази ситуация прави производството на високотехнологични продукти да остане на ниско ниво.

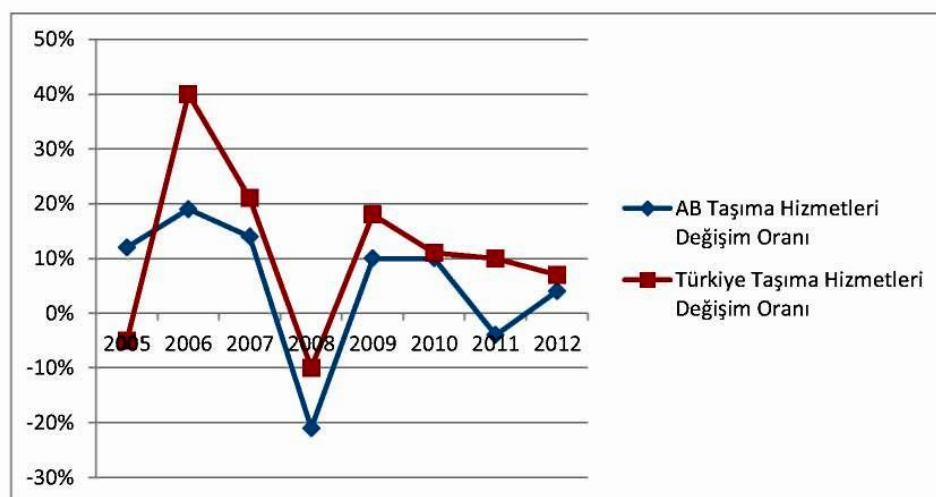
Влиянието на процеса на развитие на кризата от 2008 г. върху автомобилната индустрия

Моторните пътни превозни средства са четири или повече колесни превозни средства, които се задвижват от горивен или експлозивен двигател, превозват стоки или пътници и се произвеждат съгласно определени технически правила за движение по пътищата. Промислеността, която произвежда моторни пътни превозни средства или превозни средства, се нарича "Ana Sanayii" Основна индустрия. Автомобил "Yana Sanayii"(Под индустрия), е индустриалният сектор, който произвежда оригинални и еквивалентни продукти, полуготови продукти, модули и системи, подходящи за техническите документи, определени от основната промишленост пряко или непряко за вътрешния и външния пазар за производство и заместване. Автомобилната индустрия се отнася до всички тези подсектори.

Благодарение на своите изостанали и напреднали връзки, автомобилната индустрия допринася за развитието на много отрасли и задейства създаването на нови сектори. По този начин производителността на автомобилния производител също влияе върху потенциала за заетост на секторите, към които е свързан и потенциалът за пряка заетост. По тази причина автомобилната промишленост има голяма перспектива за цялостно представяне на заетостта.

Когато погледнем общия срив, настъпил както в Турция, така и в транспортните услуги в държавите-членки на ЕС, виждаме в графиката по-долу. Ако погледнем в проценти, понеже износът на транспортните услуги на Турция не са повлияни от кризата, виждаме, че общият процент на спад в нашата страна е на по-ниско ниво, отколкото в страните от ЕС.

Графика 2. Срив на транспортните услуги в Турция и в ЕС

/синя линия/ - Процент на промените в транспортните услуги в ЕС
 /червена линия/ - Процент на промените в транспортните услуги в Турция

ИЗВОДИ

Кризата от 2008 г. се разглежда като най-тежката глобална криза след Голямата депресия през 30-те години на миналия век. Тази криза засегна неблагоприятно всички развити и развиващи се страни, финансовите и реалните сектори. Производствените показатели в световната икономика се влошиха сериозно поради свиващата се световна търговия. Съотношението на държавния дълг към БВП достигна високи нива, особено поради големия обем спасителни пакети в развитите страни.

Нестабилността на пазара на ипотечни кредити в САЩ през 2007 г. доведе най-напред до свиване на кредитите на този пазар, а кредитното свиване се превърна в криза на ликвидността, което доведе до затрудняване на някои американски банки, а други стигнаха до фалит. В следващия етап кризата, предизвикана от ипотечните ипотечни пазари, се разпространи на различни световни финансови пазари с различни механизми за финансови трансфери и особено фалити на големи банки. В резултат на това кризата в американския пазар на ипотечно кредитиране започна да се превръща в глобална криза.

Приема се, че кризата от 2008 г. е предизвикана от някои рискови практики във финансовия сектор и от сериозна финансова нестабилност. Особено през периода на финансова експанзия преди кризата от 2008 г., поради силния интерес и рисковото поведение, някои ценности на финансовите продукти излязоха на преден план на значителни нива. Тези изкривявания на финансови продукти доведоха до рязкото нарастване на нестабилността на финансовата система. След известно ниво тези финансови злоупотреби избухнаха, което доведе до възникване на финансова нестабилност поради високото ниво на финансова уязвимост. Неспазването на задълженията таваните за отпускане на жилищни кредити се счита за най-важната причина за предизвикване на финансова нестабилност.

Неблагоприятните глобални последици от кризата през 2008 г. доведоха до силно свиване на показателите за производителността на производствената индустрия в Турция и на подсекторите. По-специално, резкият спад в световното търсене доведе до значително свиване на экспортните резултати на турската преработваща промишленост и подсектори. Неблагоприятните ефекти от процеса на развитие на кризата през 2008 г. се усещаха сред подсекторите на преработващата промишленост в Турция по най-тежкия начин за индикаторите за производителността на автомобилната индустрия. Поради неблагоприятните ефекти от кризисния период 2008 г. коефициентът на използване на капацитета на автомобилната индустрия в страната се е понижил с 51,87%, индексът на производството е 62,21%, индексът на заетостта е 22,74%, а экспортната активност е намаляла с 29,37%. Тези чувствителни спадове показват, че автомобилната индустрия в страната е структурно нестабилна срещу кризи. Подобно свиване се наблюдава и в други подсектори.

От 2012 г. в страните от ЕС-27 са реализирани 39,12% от износа на преработващата промишленост в Турция, 69,73% от износа на автомобилната индустрия и 61,84% от износа на текстилната и шивашката промишленост. Вероятността процесът на развитие на европейската дългова криза, подобно на кризата от 2008 г., да се засили и да придобие глобално измерение, се счита за много опасна ситуация поради интензивната зависимост от износа на европейския пазар от гледна точка на показателите за производителността на производството на преработващата промишленост в Турция и подсекторите. По тази причина структурното укрепване на турската производствена индустрия и нейните

подсектори срещу евентуални катастрофални кризи е от голямо значение. Защото страните, в които най-тежки са отрицателните последици от европейската дългова криза, са структурно проблематичните страни.

Равновесните подходи на теориите за ортодоксалната конюнктура и обясненията за причините за процесите на флукутация са неуспешни по отношение на процеса на развитие на кризата от 2008 г. Хипотезата за финансовата нестабилност на Химан Мински се очерта като едно от най-добрите обяснения на процеса на развитие на кризата от 2008 г., като твърди, че това е един от най-важните недостатъци на теориите за ортодоксалната конюнктура. По-специално, процесът на развитие на финансовите фрагменти, довели до кризата от 2008 г., бе успешно демонстриран в хипотезата за финансова нестабилност на Химан Мински. Изглежда, че има много подобна структура между подпоровите ипотечни заеми, които имат един от най-значимите ефекти в увеличаването на финансовата уязвимост при процеса на развитие на кризата през 2008 г., между формата на финансиране и формата на финансирането на помпи, което Мински разкри в хипотезата за финансова нестабилност.

Процесът на развитие на кризата от 2008 г. обикновено се дължи на прекомерната финансова нестабилност, която е неконтролираното развитие на финансовата система в рамките на доминиращата парадигма. Екстремните повишения на ипотечните кредити под прага и на инвестиционните инструменти, базирани на тези заеми, се очертаха като най-важните причини за влошаване на финансовите нестабилности, водещи до развитието на кризата през 2008 г.

В резултат на това кризата от 2008 г. и европейската дългова криза показват, че кризите застрашават икономическата стабилност на всички страни, без да се прави разграничение между развитите и развиващите се. Трябва да се обърне внимание на структурните проблеми във финансовия и реалния сектор, за да се защити икономическата стабилност в условията на кризи. Основните цели на политиките, които трябва да бъдат приложени във финансовия и реалния сектор, трябва да бъдат да се посрещнат структурните проблеми вместо краткосрочните решения.

Приноси в дисертационния труд

Приноси с теоретичен характер

1. Направен е подробен анализ на причините, довели до глобалната финансова криза в света и в страните от Евроразоната. На този фон са изследвани специфичните за турската икономика причини.
2. Анализирани са отраженията на кризисните процеси в най-важните структуроопределящи сектори на турската икономика като машиностроенето, автомобилостроенето, компютърните технологии като най-голямо внимание е отделено на сектора на логистичните услуги.
3. Обоснован е изводът, че промените в логистичния сектор на икономиката се намират в тясна връзка с финансовата стабилност на страната и стабилизирането му изисква дългосрочни структурни промени.

Приноси с практико-приложен характер

1. Изследването в дисертационния труд може да бъде използвано при вземането на решения относно усъвършенстване на структурата на турската икономика, която изпитва зависимостта и влиянието на процесите, протичащи в глобализиращия се свят и в частност в Европа.
2. Дисертационният труд е полезно четиво за студенти и докторанти, специалисти, работещи и интересувани се от проблемите на кризите и тяхното влияние върху структуроопределящите сектори на икономиката.

Публикации във връзка с дисертационния труд

1. Saridogan, A. Logistics: Emergence of the Term and Historical Developments. VUZF Review, Vol 2, 2017, pp. 181-189
2. Saridogan, A. Effects of 2008 Global Crisis on Logistics Sector in the World and in Turkey, сп. „Ново Знание“, година 6, бр. 4 (2017), *под печат*
3. Saridogan, A. Comparison of Trends in Foreign Trade in EU and in Turkey pre- and post the Latest Financial Crisis. Сборник доклади от предстояща Четиринадесетата годишна международна научна конференция на младите учени на тема „Икономиката на България и Европейския съюз в дигиталния свят“, *под печат*